

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**Projekt badawczy współfinansowany
ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki**

**Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach
Działanie 9.2 Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego**

„DIAGNOZA POTRZEB EDUKACJI ZAWODOWEJ W SUBREGIONIE CZĘSTOCHOWSKIM”

Wnioskodawca i lider projektu:

Agencja Rozwoju Regionalnego w Częstochowie SA
ul. Nowowiejskiego 26, 42-217 Częstochowa
tel.: 34 360 56 88, faks 34 360 57 47
e-mail: arr@arr.czystochowa.pl

Agencja
Rozwoju
Regionalnego w Częstochowie SA

Partnerzy projektu:

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
„WOM” w Częstochowie
Al. Jana Pawła II 126/130, 42-202 Częstochowa
tel.: 34 360 60 04, faks 34 360 62 39
e-mail: info@womczest.edu.pl

CZĘSTOCHOWA
WOM

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
ul. Waszyngtona 4/8, 42-217 Częstochowa
tel.: 34 378 41 00, faks 34 378 42 22
e-mail: rektor@ajd.czyst.pl

PROJEKT BYŁ REALIZOWANY W OKRESIE OD 5.01.2009 DO 30.09.2010 ROKU.

SWOIM ZASIĘGIEM OBEJMOWAŁ POWIATY:

✓ częstochowski, ✓ m. Częstochowa, ✓ kłobucki, ✓ myszkowski, ✓ lubliniecki.

GLÓWNY CEL PROJEKTU:

Uzyskanie diagnozy potrzeb kształcenia zawodowego w aspekcie wymagań rynku pracy regionu częstochowskiego.

SZCZEGÓLWE CELE PROJEKTU:

- Upowszechnienie oczekiwań pracodawców odnośnie kwalifikacji zawodowych pracowników.
- Zainteresowanie pracodawców współpracą ze szkołami zawodowymi.
- Uzyskanie informacji, czy zawody oferowane przez szkoły są adekwatne do potrzeb pracodawców.
- Zwiększenie wiedzy organów prowadzących edukację zawodową młodzieży co do oczekiwań pracodawców.
- Upowszechnienie wiedzy wśród uczniów szkół zawodowych, słuchaczy placówek oświatowych oraz dyrekcji szkół, wiedzy na temat rynku pracy i tendencji rozwojowych gospodarki.

Cele projektu zostały osiągnięte poprzez przeprowadzenie pogłębionego badania uwzględniającego potrzeby lokalnego i regionalnego rynku pracy, w kontekście wymagań pracodawców wobec przyszłych pracowników.

PROBLEMATYKA BADAWCZA W ZAKRESIE EDUKACJI ZAWODOWEJ DOTYCZYŁA USTALENIA:

1. Czy i na ile szkoły umożliwiają zdobywanie konkretnych umiejętności zawodowych twardych i miękkich nieobjętych programem nauczania a przydatnych w przyszłej karierze zawodowej uczniów.
2. Na ile kształcenie zawodowe jest ukierunkowane na aktualne i przyszłe potrzeby rynku.
3. W jaki sposób odbywa się praktyczna nauka zawodu w ramach edukacji.

PROBLEMATYKA BADAWCZA DOTYCZĄCA LOKALNEGO RYNKU PRACY OBEJMOWAŁA ZEBRANIE INFORMACJI NA TEMAT:

1. Aktualnego stanu zatrudnienia w przedsiębiorstwach.
2. Fluktuacji kadr w latach 2006–2008 oraz zapotrzebowania kadrowego przedsiębiorstw w latach 2009–2011.
3. Sposobów rekrutacji pracowników.
4. Kompetencji absolwentów.
5. Współpracy pracodawców ze szkołami zawodowymi.

Ze względu na cel ogólny badaniem objęto dwa rodzaje respondentów. Pierwszą grupę stanowili przedsiębiorcy z firm zlokalizowanych w czterech powiatach ziemskich: częstochowskim, kłobuckim, lublinieckim, myszkowskim oraz m. Częstochowa. Drugą grupę stanowili dyrektorzy szkół zawodowych na poziomie ponadgimnazjalnym, tj. techników i zasadniczych szkół zawodowych (potocznie nazywanymi średnimi i zasadniczymi szkołami zawodowymi) oraz ekspertów instytucjonalnych jednostek samorządowych z terenu objętego badaniem.

Badania zostały przeprowadzone z zastosowaniem dwóch technik badawczych – ankiety skierowanej do przedsiębiorców oraz wywiadu skierowanego do dyrekcji szkół zawodowych i ekspertów jednostek samorządowych.

W badaniu ankietowym próba badawcza wynosiła 1 200 respondentów, tj. 48,4% ogółu podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON (dobór sekcji PKD wynikał z założeń metodo-

logicznych). W wywiadzie próba badawcza została określona na poziomie 24 szkół zawodowych, tj. 66,7% wszystkich szkół zawodowych znajdujących się na terenie badawczym (dobór próby był wynikiem częstotliwości występowania poszczególnych kierunków kształcenia zawodowego) wraz z 6 jednostkami samorządu terytorialnego. Respondenci zarówno w badaniu ankietowym jak i w wywiadzie zostali wytypowani ze względu na wyżej wymienione zmienne niezależne w sposób warstwowo-losowy z zachowaniem rozkładu w całej zbiorowości.

WNIOSKI I REKOMENDACJE Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ:

1. Wnioski

Kształcenie zawodowe należy do tych obszarów edukacji, które są powiązane w sposób bezpośredni z rynkiem pracy. Powiązania te teoretycznie mają charakter sprzężenia zwrotnego, w praktyce obserwujemy jednostronny wpływ rynku pracy na wszystkie podstawowe funkcje szkoły zawodowej. W dłuższej perspektywie również szkoły zawodowe i inne instytucje edukacyjne, a ściślej rzecz ujmując ich absolwenci, będą mieć możliwość skutecznego oddziaływania na rynek pracy.

Analizując relacje: rynek pracy – kształcenie zawodowe, należy brać pod uwagę zarówno lokalny rynek pracy jak i globalny rynek pracy. W procesie kształcenia zawodowego ważnym jest uwzględnienie dwóch wzajemnie uzupełniających się punktów widzenia.

Pierwszy z nich można tradycyjnie nazwać szkolnym, dotyczy on szkolnego systemu kształcenia zawodowego. Drugi związany jest z dynamicznie rozwijającym się systemem pozaszkolnym – z różnorodnymi kursami i szkoleniami, w tym również adaptacji zawodowej na konkretnym stanowisku pracy. Z perspektywy rynku pracy, a przede wszystkim pracodawców, istotna jest integracja obu wymienionych systemów: szkolnego i pozaszkolnego.

Dzięki ich integracji, która sprowadza się do realizacji idei uczenia się przez całe życie pracownik ma szansę na zdobycie kwalifikacji niezbędnych na rynku pracy. Sam system szkolny takich szans nie daje, tworząc jedynie podstawę do dalszego, samodzielnego uczenia się. Również system pozaszkolny pozbawiony owej podstawy nie może przynosić efektów w postaci kwalifikacji pożądaných na rynku pracy.

W dziedzinie kształcenia zawodowego katalizatorem zmian jest niewątpliwie integracja europejska. Łączy się ona z koncepcją globalnego rynku pracy i wymaga położenia szczególnego nacisku na rozwój systemu pozaszkolnego.

Poświęcając wiele uwagi integracji europejskiej, trzeba również wspomnieć o integracji kształcenia ogólnego z zawodowym, przede wszystkim dlatego, że ten rodzaj integracji sprzyja kształtowaniu umiejętności i postaw składających się na szerokoprofilowe kwalifikacje zawodowe, które mogą być atutem w poszukiwaniu swego miejsca na rynku pracy.

Patrząc z nieco innej perspektywy na wyzwania czekające system edukacji na podstawie przeprowadzonych badań, zauważalna jest potrzeba ciągłego doskonalenia natury strukturalnej i programowej.

Wydaje się, że oczekiwany wzrost efektywności kształcenia zawodowego można osiągnąć, rozszerzając zakres współdziałania szkół zawodowych z pracodawcami. Interesującym przykładem współpracy między szkołami a pracodawcami jest organizowanie praktyk dla uczniów przez Narodowy Bank Polski. Z kolei Fundacja Edukacji i Badań Bankowych opracowuje materiały dydaktyczne dla nauczycieli przedmiotów zawodowych.

Powyższe refleksje, uwagi i sugestie nie mogą zastąpić szerokiej, interdyscyplinarnej dyskusji nad nowymi uwarunkowaniami kształcenia zawodowego i ustawicznego. Dyskusja prowadzona równoległe z badaniami nad uwarunkowaniami rozwoju systemu edukacji jest konieczna, aby idea uczenia się przez całe życie zyskała odpowiednie wsparcie logistyczne i infrastrukturalne.

W dotychczasowej praktyce edukacyjnej dominuje kształcenie formalne, czyli system kształcenia oparty na stałych pod względem czasu i treści nauki formach, system prowadzący od szkoły podstawowej do szkoły wyższej.

Tworzący się rynek pracy, nowe technologie, nowe zawody i specjalności powodują, że stopniowo wzrasta znaczenie kształcenia nieformalnego – pozaszkolnego, realizowanego na podstawie kursów, szkoleń, seminariów.

Najmniejszą uwagę przywiązuje się w dalszym ciągu do kształcenia incydentalnego, będącego rezultatem codziennej aktywności człowieka, wpływu środowiska na niego i wszechobecnych mediów. Kształcenie ustawiczne jest podstawowym czynnikiem warunkującym rozwój gospodarczy, szczególnie w kontekście gospodarki rynkowej w społeczeństwie opartym na wiedzy. Kształcenie postaw sprzyjających uczeniu się przez całe życie wymaga systematyczności działania już na poziomie szkoły podstawowej.

Do zadań szkoły należy uświadomienie uczniom faktu, iż wiedza i umiejętności zdobyte w procesie kształcenia formalnego (w systemie szkolnym) stanowią tylko podstawę – fundament dalszej edukacji. Już obecnie szkoła nie jest jedynie miejscem zdobywania informacji – staje się coraz bardziej instytucją uczącą jak uczyć się.

Ta tendencja będzie się rozwijała, stąd też do rangi celu strategicznego urasta uświadomienie roli i znaczenia kształcenia ustawicznego zarówno w wymiarze indywidualnym jak i społecznym.

Ważnym elementem w wyborze zawodu jest poradnictwo i doradztwo zawodowe. Szczególnie istotne są informacje o nowych zawodach, formach i możliwościach zatrudnienia.

Zdobywanie wiedzy o nowych zawodach wiąże się z rozpoznawaniem uwarunkowań społeczno-gospodarczych sprzyjających powstawaniu tego typu zawodów w innych krajach – bardziej zaawansowanych w dziedzinie techniki i technologii, a także nowoczesnych usług. Na tej podstawie można sporządzić listę zawodów, które mają szansę pojawić się na rynku pracy w Polsce w perspektywie kilku lub kilkunastu lat.

Projektowanie struktury zatrudnienia na lokalnym rynku pracy wymaga ciągłego monitorowania tego rynku oraz systematycznej współpracy ze szkołami zawodowymi i jednostkami samorządu terytorialnego, a szczególnie z powiatami, które są organami prowadzącymi dla szkół ponadgimnazjalnych, w tym zawodowych.

2. Rekomendacje:

- W polityce edukacyjnej w większym stopniu należy uwzględniać priorytety rozwoju gospodarczego.
- Niezbędnym jest powiązanie szkół zawodowych z szeroko rozumianą sferą gospodarki. Chodzi o integrację środowisk edukacyjnych i gospodarczych. Bez tej integracji programy kształcenia i infrastruktura techniczna szkół, a także kwalifikacje merytoryczne nauczycieli, będą oderwane od rzeczywistości.
- W szkolnym i pozaszkolnym systemie kształcenia zawodowego podstawową rolę powinny spełniać standardy kwalifikacji zawodowych, dokumenty uwzględniające oczekiwania pracodawców. Z przeprowadzonych badań wynika, że pracodawcy w małym stopniu precyzują swoje oczekiwania w sferze standardów kwalifikacji zawodowych.
- Nauczyciele szkół zawodowych powinni być objęci programem cyklicznych, obowiązkowych praktyk w przedsiębiorstwach produkcyjnych i usługowych.
- Należy stworzyć możliwość wprowadzenia zajęć z podstawowych przedmiotów w języku obcym (nauczanie dwujęzyczne). Umożliwi to podjęcie zatrudnienia absolwentom szkół zawodowych u pracodawców zagranicznych, jak również wymianę międzynarodową młodzieży.
- Szkoły zawodowe winny stać się potencjalnymi ośrodkami realizującymi ideę uczenia się przez całe życie.